

Spaghetti med Dario Fo

ITALIENSK RAPPORT

Tramteatrets Liv Aakvik og Terje Nordby er for tiden våre utsendte medarbeidere i Nord-Italia. De har tatt en velfortjent pause fra scenejobb og turné-stress, lagt gamlelandet bak seg og utforsker med stor nysgjerrighet italiensk kultur- og samfunnsliv. Venezia er Liv og Terjes faste base. Herfra vil de med jevne mellomrom sende hjem sine rapporter til Arbeiderbladets lesere.

Kjendisdyrking er vi ikke så glad i, men vi kan bare ikke for at vi føler oss som sjenererte tenåringer som vaker rundt hotellet til Paul McCartney da vi en grå formiddag i den enda gråere byen Monfalcone, nær grensen til Jugoslavia, tusler rundt og venter på at klokka skal bli to. Vi har en avtale med Dario Fo. Vi har fått audiens hos den mannen som rager høyest i Europa, ja kanskje i verden, med hensyn til politisk teater, ihvertfall slik vi kjenner det i vår kulturkrets.

Dario Fo er mannen som i teatermiljøer i Skandinavia, England, Tyskland og USA blir spilt, etterrapet, diskutert og til en viss grad sett på som en moderne guru. Mannen som

etter å ha vært revystjerne i radio og TV ikke orket mer sensur, brøt med hele det tradisjonelle apparatet og startet venstreradikale teaterkompanier og spilte for opp til 30.000 mennesker på en gang. Han spilte på idrettsarenaer og okkuperte fabrikker, ble arrestert av politiet, slapp ut igjen og fortsatte å spille for enda flere mennesker. Mannen bak store fantasifulle politiske komedier som «En arbeidsgivers begravelse», «Syvende bud stjel litt mindre», «Vi betaler ikke, vi betaler ikke», monologserier som «Mistero Buf-fo» og sine uttallige vitser om paven.

Møte med Fo

«Vi» er seks ydmyke teaterarbeidere fra Norge som til alt overmål har fått innpass til å arbeide med ham. Monfalcons gater er ikke mange, vi tråkler de fleste av dem og spør nærmeste politimann om det er noe museum i byen. Jo, det er et bittelite museum, forkla-

rer han. Det er dessverre stengt i vinterhalvåret, men han kjenner han som har nøkkelen, så dette skal han nok fikse, bare vent her, og før vi får svart har han knitret avgårde på mopeden sin. Etter en halv time på gatehjørnet kommer han knitrende tilbake full av beklagelser. Vennen med nøkkelen var ikke hjemme, men hvis vi venter en halv time til... Vi greier såvidt å få smettet inn et neitakk og etterhvert blir klokka to og vi sitter på restauranten og Dario og Franca Rame kommer inn og sier «ciao».

Kloner!

Vi er fulle av beklagelser over vårt labre italienskspråklige nivå, men Dario hevder bestemt at i forhold til hans norskkunnskaper er det enormt hva vi kan av italiensk, og så får vi spaghetti. Dario synes vi er noen kloner til å spise spaghetti. Vi får altfor mye på gaffelen og det ender med slurping og endeløse spaghettråder mellom munn og tallerken. Han holder spaghetti-kurs!: Gaffelen ned et vilkårlig sted i spaghettihaugen, snurre raskt rundt til høyre tre ganger og vips, der sitter en perfekt munnfull delikat snurret rundt bestikkets endestykke. Vi forsøker å gjøre det samme, men det går bare ikke. Derfor begynner han å mate oss. Seinere under lunsjen får vi blekksprut og vi forteller om «akkar» og det minner ham om en historie om en hvalbåtkaptein. Så er han i gang.

Arbeid

I fjorten dager henger vi som slips etter Dario og Francas teaterkompani. I Monfalcone, Rovereto og Dolo følger vi etter dem, ser alle forestillingene deres og har diskusjonsmøter med gurun. Vi legger fram våre arbeidsresultater som han kommenterer og dikter videre

Dario Fo i aksjon.

på, kommer med råd og får ideer, den ene villere enn den andre. Da vi tror vi endelig har funnet på fantastiske historier vi kan bruke i stykket, lytter han intenst, rister på hodet og sier at dette er for såvidt vel og bra, men altfor banalt. Så kommer han med fem seks andre varianter av den samme historien og forklarer at paradokset, vanskeligheten, den usannsynlige motsetningen, den uløselige og utrolige konflikten, det er forutsetningene for det spennende teatret. Og hver gang man tror man har funnet en fantastisk historie har man bare såvidt begynt, det er alltid ti-tolv andre utganger på historien, mer overraskende enn den første. Dette forklarer han ikke bare abstrakt, han kommer med eksempler, han går inn i vårt eget teaterarbeid og dikter videre utifra våre forutsetninger.

Monologer

Dario Fo ble født i 1926 i den lille byen San Giano, nær grensen til Sveits. Faren arbeidet på jernbanen og Dario dro i ung alder til Milano for å studere billedkunst og arkitektur. Etter et nervesammenbrudd ble han rådet til å gjøre mer av det han virkelig hadde lyst til og

det var å arbeide med teater. Eller rettere: Å framføre monologer, - en lidenskap han hadde dyrket siden han var barn. - Jeg pleide å lage moderne versjoner av historiene om Kain og Abel, forteller han. - Jeg hevdet at Kain hadde rett. I min versjon var Abel en skikkelig drittsekk. Det var et rettferdig mord. Skal vi bestille en tallerken blekksprut til?

Opp ned!

Historien om Kain er prototypen på alle Darios monologer. Han snur det vi tror er virkelighetens verden opp ned, han finner den omvendte verden, og på en mirakuløs måte blir den omvendte verden med Dario som forfatter og aktør, mer virkelig enn den «straitte». Han har et ideologisk grunnstandpunkt i en marxistisk verdensanskuelse, et vell av teatererfaring og kunnskaper og arbeider ustanselig, - skriver om sitt eget nye stykke hver eneste dag, i hotellresepsjoner og teaterfoyere, med en bunke aviser ved siden av seg. Han forandrer og improviserer utifra hva som skjer hver dag. Men det sterkeste ved mannen er han tenkemåte, en dialektisk tenkemåte. Han har satt sin egen

fantasi istand til å assosiere hundredobbelte i alle retninger i forhold til de fleste andre. Han tenker: Slik er det, men det kunne jo ha vært fullstendig annerledes. Slik forenes det tragiske, det groteske og det komiske og slik blir Darios sceneforestillinger vanvittige eksplosjoner av humorfyrverkerier med påtrengende politiske undertoner.

Dikt videre!

Fjorten dager etter Monfalcone inviterer han oss på avslutningsfest i en revolusjonær restaurant nær Mestre, Venezias fastlandspunkt. Men han har ikke så mye tid til å sitte ved bordet, for Star Wars går i TV. Så han tar med seg hestekjøttet sitt, står og spiser og glaner henrykt på skjermen. Av og til kaster han frydefulle blikk bort til oss mens han imiterer filmfigurenes stemmer.

Så spør han oss hva vi skal ha til middag dagen etter, og vi forteller at vi har kjøpt noe fenomenalt geitekjøtt. Han vil høre oppskriften. Men da vi er halvveis i utlegningen har han et helt annet forslag. Han må dessverre gå, så han får aldri fortalt hele oppskriften. Vi må dikte videre selv.....